

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ВСТАНОВЛЕННЯ КОРИННИХ ПРИЧИН У ПРАКТИЦІ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

Шароватова О.П.

Національний університет цивільного захисту України
sharovatova.elen@ukr.net

У сучасних умовах трансформації виробничих процесів, зростання складності технологій та психосоціального навантаження на працівників питання ефективного розслідування нещасних випадків набуває особливої актуальності. Традиційні підходи, орієнтовані на встановлення безпосередніх причин події та пошук винних осіб, дедалі частіше демонструють обмежену ефективність у попередженні повторних інцидентів.

Сучасна концепція розслідування базується на принципах системного аналізу та передбачає ідентифікацію корінних причин, які лежать в основі небезпечних подій. Такий підхід дозволяє перейти від реактивної моделі управління безпекою до проактивної, орієнтованої на попередження ризиків.

Серед найбільш ефективних методів встановлення корінних причин нещасних випадків фахівці визнають:

- ✓ Метод «5 Чому» - дозволяє послідовно заглиблюватися у причинно-наслідкові зв'язки події;
- ✓ Діаграма Ісікави (Fishbone diagram) - забезпечує структуроване групування можливих причин за категоріями (людський фактор, обладнання, середовище, управління тощо);
- ✓ Метод «дерева причин» - спрямований на виявлення комбінацій факторів, що призвели до інциденту;
- ✓ Метод «Bow-Tie» (метелик) - поєднує аналіз причин і наслідків, дозволяючи візуалізувати бар'єри безпеки;
- ✓ HFACS (Human Factors Analysis and Classification System) - метод акцентує увагу на організаційних і психофізіологічних аспектах помилок людини.

Особливістю сучасних підходів є врахування не лише технічних, а й організаційних та психосоціальних чинників [1], зокрема: культури безпеки, рівня комунікації, управлінських рішень, перевтоми працівників, стресу, умов воєнного часу тощо. Важливим аспектом є також відхід від культури звинувачення до культури навчання (Just Culture), що сприяє відкритому обговоренню помилок і формуванню довіри в колективі. Це, у свою чергу, підвищує якість збору інформації під час розслідування та ефективність запобіжних заходів.

Практика свідчить, що впровадження комплексних методів аналізу корінних причин дозволяє [2]:

- ~ знизити рівень повторюваності нещасних випадків;
- ~ підвищити ефективність управління ризиками;
- ~ сформувати стійку культуру безпеки на підприємстві;
- ~ забезпечити відповідність системи міжнародним стандартам у сфері охорони праці.

Отже, розслідування нещасних випадків має розглядатися не лише як формальна документована процедура, а як інструмент удосконалення системи управління охороною праці. Використання сучасних методів встановлення корінних причин стає ключем до підвищення рівня безпеки праці та збереження життя і здоров'я працівників.

Використані джерела:

1. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337.
2. [ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування \(ISO 45001:2018, IDT\).](#)

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Шевченко В. В.

*кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ist-volodymyr@ukr.net*

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активними інтеграційними процесами в економічній, соціальній, технологічній та освітній сферах, що зумовлює необхідність модернізації фахової підготовки майбутніх педагогів. В умовах динамічних змін освітнього середовища особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутнього вчителя в закладі вищої педагогічної освіти відповідно до соціального запиту суспільства, сучасних досягнень педагогічної науки та практики, а також тенденцій інтеграції знань та умов війни.

Одним із ключових напрямів оновлення професійної підготовки педагогічних кадрів є реалізація ідей педагогічної інтеграції як дидактичного відображення інтеграційних процесів у суспільстві. Педагогічна інтеграція спрямована на формування в майбутніх учителів цілісного розуміння взаємозв'язків між явищами та процесами навколишньої дійсності, розвиток здатності до системного аналізу та міждисциплінарного осмислення професійних знань. Її впровадження забезпечує створення освітніх умов для відображення у свідомості здобувачів освіти об'єктивних зв'язків, взаємозалежностей і закономірностей соціально-педагогічної реальності.

Особливої актуальності проблема формування культури безпеки життєдіяльності набуває в сучасних закладах освіти, оскільки освітній процес має забезпечувати не лише засвоєння здобувачами освіти необхідних знань, а й формування в них відповідального ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих. Зміст освітніх компонентів, спрямованих на формування безпекових компетентностей, поєднує природничо-наукові, технічні, соціальні та здоров'язбережувальні знання, що сприяє усвідомленню здобувачами освіти закономірностей функціонування природного, соціального й техногенного середовища. Такий підхід забезпечує розвиток системного мислення, формування навичок безпечної поведінки та усвідомлення взаємозв'язку між діяльністю людини і рівнем безпеки її життєдіяльності.

Важливе значення у цьому процесі має інтеграція знань із різних освітніх галузей, яка сприяє створенню цілісного уявлення про безпеку як важливу особистісну та суспільну цінність. Поєднання знань із безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільного захисту та інших суміжних дисциплін створює передумови для формування культури безпечної поведінки, розвитку здатності прогнозувати можливі ризики та приймати відповідальні рішення в різних життєвих ситуаціях. Саме міждисциплінарний підхід забезпечує ефективність формування культури безпеки життєдіяльності та сприяє підготовці здобувачів освіти до безпечної взаємодії з навколишнім середовищем.